

PROCESO E MORTE DE LUIS NODAR

Juan SobrinoCeballos
Manuel Domínguez Ferro

O día 9 de xullo de 1937, ás catro da madrugada era executado en Ferrol, no castelo de San Felipe, o que fora concelleiro de Pontedeme pola Fronte Popular e membro do Comité de Defensa da República, o socialista Luis Nodar Castro. Forxado na loita sindical, a súa traxectoria vital e política percorreu paralela á de toda unha xeración para quen a República supuxo o cumprimento dun soño de liberdade e de democracia longamente demorado.

Luis Nodar formou parte daquela corporación que durante o seu truncado mandato tentou levar adiante o programa de reformas sociais que en 1936 impulsou a Fronte Popular, e que lido en clave local significaba un pulo no eido cultural e educativo e o necesario desenvolvemento económico: o novo grupo escolar de Andrade, a Biblioteca municipal e o Mercado, proxecto este que desde a concellería de Facenda alentou vivamente o propio Luis. Estas aspiracións aparecen reflectidas no informe elaborado polo Goberno Civil en 1935, a instancias do Ministerio da Gobernación, co obxectivo de coñecer a realidade social e política dos concellos: *Se aspira a la construcción de un Grupo Escolar y de un Mercado; no se hace por carencia de recursos*¹.

Luis Nodar

O home que nos ocupa naceu en Esteiro, lugar da parroquia de Nogueirosa, en 1910. A nai, Andrea Castro Pena, era unha mestra de firmes conviccións monárquicas. Contan os seus que cando o retrato real foi retirado das escolas tras a proclamación da República, Andrea, que daquela era mestra na escola de Leiro, gardou coidadosamente no faiado a imaxe de Alfonso XIII. Exerceu primeiro na escola de Manxarín (Cruz da Salto-Cabanas) e en 1925 trasladouse a Leiro. Alí residiu coa familia nos trinta anos seguintes. A influencia de Andrea sobre formación dos fi-

1. A.R.G. Goberno Civil. Mazo 4369

Ilos² será determinante: dous deles, Juan e Carmen, estudarán maxisterio; outros dous, Andrés e Josefina, aínda que iniciados, abandonarán os estudos, e unicamente Luis seguiu os pasos do seu pai e traballou de albanel. O pai, Juan Nodar Martínez, era un canteiro que proviña da Estrada (Pontevedra), onde nacera no ano 1871. En 1888 instalouse en Pontedeume e aquí traballou de canteiro. Algunhas das tumbas do cemiterio de Nogueirosa saíron das súas mans. Tamén levantou parte da caída muralla da Torre dos Andrade.

Casa Familiar

Juan Nodar participou do fervor asociativo, agrarista e republicano que nos anos 20 e 30 prendeu con gran forza en toda a comarca. E moi especialmente en Nogueirosa, onde as primeiras experiencias societarias son de data tan temperá como 1906. En 1912, data da súa constitución³, Juan aparece como membro da Sociedad de Oficios Varios, na que ocupou o cargo de depositario. A raíz do traslado a Leiro da familia ingresou na Sociedad Agraria de Leiro, Castro, Carantoña. E en 1932, cando se constituíu a Sociedad Agrícola Comarcal del Este de La Coruña, a partir de 12 entidades dos concellos de Pontedeume e Miño, entrou como vocal na directiva da federación pola sociedade de Leiro. A presidencia recaeu nesa ocasión en Juan Ares López, que tamén estaba á fronte da Sociedad Progreso de Agricultores de Nogueirosa. Membro de Izquierda Republicana, saíu elixido como tenente de alcalde naquela corporación de marzo de 1936. Juan Ares, que logrou agocharse no seu domicilio a raíz do levantamento, foi acusado, como Luis Nodar, de ser un dos instigadores da resistencia republicana na vila. Xentes como Juan Nodar, Juan Ares, Ramón Ares Bouza, da Sociedad Agraria de Boebre y sus lugares, e Robustiano Freire Hevia, da Juventud Republicana de Agricultores de Andrade –ambos os dous tenentes de alcalde con Ares en 1936 e militantes de IR-, compartiron o ideario agrario e republicano. Pero a influencia socialista deixouse sentir tamén no seo destas sociedades⁴. Outros, como Francisco Fernández Varela *Farruco*, membro da Sociedad Agraria de Cabría, Hombre y sus lugares, e o seu primo Antonio Manso, que tamén formou parte de IR e que foi coñecido como “o carpinteiro dos pobres”, sufrirían a represión a partir de 1936⁵.

A adscrición agrarista, republicana e laica de Juan Nodar queda patente na súa estadia, aínda que breve, no Partido Agrario Radical⁶, do que figurou como vogal no ano 1931.

Nese ambiente político que respirou Luis en Esteiro eran frecuentes as reunións na casa do pobo ou a celebración de mitins, como os que ten pronunciado Ramón Suárez Picallo no salón de baile de *Pitoco*.

Na casa do pobo de Nogueirosa había moitos libros. Unha vez eramos todos uns críos de 8 anos, [o home] que nos daba clase de falanxe, mandounos ir con el ao fronte ata esta casa.

Ao chegar mandounos romper con pedras os cristais, cousa que fixemos.

A. Sierro, Pontedeume, 2002

A chegada da República abriu unha posibilidade real de trastornar a orde establecida e suplantar os poderes tradicionais. Este é o motivo que latexa tras os enfrontamentos en Nogueirosa entre os veciños e o crego Manuel Parada Regueiro ou feitos como a queima do *Hórreo do conde*, onde se almacenaban os froitos recollidos para o cobro dos foros. Durante as eleccións de abril de

3. *Ecos del Eume*, nº 111

4. GONZÁLEZ PROBADOS, M., *A UGT na Galiza republicana (1931-1934). Distribución cuantitativa e xeográfica*. Edicións do Castro, 2006.

5. MARTÍNEZ, Lupe, *Asociacións políticas e sindicais durante a II República en Pontedeume. 75 anos da II República*, Rev. Cátedra, 2006. SOBRINO, J. e DOMÍNGUEZ, M., *Antonio Manso: crónica dunha morte ignorada. 75 anos da II República*, Rev. Cátedra, 2006..

6. MARTÍNEZ, Lupe. Ídem.

1931 producíranse desordes no colexio electoral. A tensión incrementábase a partir de 1932 co inicio do proceso de secularización dos cemiterios. En Nogueirosa o procedemento foi resolto a favor dos veciños en marzo de 1933. Intervírase da mesma forma cos de Ombre e Andrade. O clero opúxose con vehemencia á incautación, especialmente Antonio Sierto, párroco de Vilar. A campaña estivo promovida polas sociedades agrarias e foi apoiada por concelleiros como o socialista Eduardo Fonte, de Nogueirosa, e Manuel Feal Freijomil e José María Varela Veiga. Uns días despois da publicación do expediente produciábase o incendio da igrexa de San Cosme. O conflito co cura derivou na celebración do primeiro enterro civil que se lembre (marzo de 1933).

O nome de “Casas Viejas”, o pobo gaditano onde se rexistrou o levantamento anarquista de 1933, era tamén o nome polo que se coñecía o barrio de Esteiro.

Solidaridad Obrera, Nº 664, Barcelona, 28 de marzo de 1933. Página 3.

Donde las dan, las toman y ... callar es bueno

¿Por qué no se pidió también un “ejemplar castigo” para los que incendiaron la choza de “Seisdedos” y echaron a la hoguera los cuerpos de los obreros campesinos vilmente asesinados?

Ferrol, 27.- Unos desconocidos incendiaron tres iglesias en tres pueblos distintos cercanos al de Miño, las cuales han quedado completamente destruidas.

Se supone que los autores del hecho son los mismos que hace varios días derribaron un cruceiro allí emplazado.

El atentado ha producido gran indignación y se pide un castigo ejemplar para los autores afín de que tales hechos no vuelvan a repetirse.

N.de R. Sin que defendamos estos hechos, queremos constatar la actitud de los cavemicolas en este caso, por la observada por sus diputados en el Parlamento al tratar la tropelía de Casas Viejas. No queremos tampoco comentar uno ni otro, pues ambas se comentan solos después de leer los titulares y el texto del telegrama.

Até ese momento Luis seguía residindo coa familia en Leiro. En 1931 vémolos ao fronte da Sociedad de Oficios y Profesiones Varias, sociedade fundada en maio dese ano e adscrita á UXT. Esta sociedade constituíu, xunto ao Sindicato Único, vinculado á CNT, a organización sindical con máis peso na localidade. Nela coincidiu con Ramón Agras, executado na Capela en agosto do 36, e cos tamén concelleiros Anselmo Vázquez Rodríguez, Eduardo Fonte Amigo e Eduardo Rodríguez Paz. En 1934 contaba con 250 afiliados. No cuestionario elaborado polo Ministerio de Gobernación en 1935 para coñecer as tendencias políticas dos concellos, ademais de sinalar a influencia política da CEDA e da UXT, afirmábase:

A la pregunta de: organizaciones sindicales de todo género, destacando el grado de extremismo de cada una, alianzas, sus principales propagandistas o agitadores, etc. Están la UGT y la CNT de extremismo normal dentro de su matiz; apoyan a los partidos de izquierda en contra de la CEDA y RADICAL⁷.

Sede da Sociedade de Oficios y Profesiones Varias na rúa do Empedrado

Uns anos antes coñecera a Manuela Cernadas Varela, con quen tería unha filla. Casounos en 1932 na igrexa de San Pedro o párroco de Vilar, Antonio Sierto.

En 1934 accede á secretaria da Agrupación Socialista de Pontevedume⁸. Presidíana Manuel López Seijo, alcalde no 36, e entre os membros da súa directiva atopábanse Albino Couceiro, Eduardo Fonte, José Losada, José Antonio Fonte, Manuel López, María Vázquez. A maioría foron represaliados, algúns deles executados no 1936, como Ramiro Vázquez *o Mona* –que fora tesoureiro da agrupación– e os mestres José Ramón Fernández Barral e María Vázquez.

A conflictividade increméntase a partir de 1934. En outubro asístese a un auténtico estalido revolucionario. En Galicia a comarca de Ferrol foi escenario de folgas, sabotaxes e violentos enfrontamentos duramente reprimidos polas autoridades. En Pontevedume, o alcalde Miguel Regueira e varios concelleiros son detidos, acusados de participaren en actos de sabotaxe, como a colocación de explosivos na liña férrea ou a voadura de postes eléctricos. A instancias do Ministerio de Gobernación, o gobernador civil procede ao nomeamento dunha nova corporación composta en gran parte por membros do Partido Radical.

Momento álxido desta escalada de violencia foi o tiroteo que tivo lugar en Nogueirosa, en decembro de 1935, entre unha patrulla da garda civil e catro xoves, que acabaron sendo detidos. En liberdade desde abril de 1936, dous deles serían finalmente executados en Ferrol en agosto do 36: Antonio Calvo Fernández e Gonzalo Pantín Tenreiro, este último cenetista e membro da sociedade agraria de Nogueirosa.

Las reuniones eran en la taberna de Filgueiras, en Esteiro, la Guardia Civil la mandaba cerrar; en el campo que hay al lado, (...) donde se hacía la fiesta, fue donde hubo el lío de los tiros con Pantín. La escopeta la tenía el "Pedrera" de Castro (Antonio Calvo Fernández). Después del tiroteo brearon a palos al Filgueiras y algunos más de la zona.

8. MARTÍNEZ, L., Ídem.

Con motivo do procesamento iniciouse unha campaña de apoio. No escrito difundido pola sociedade afirmábase: (...) *non han sido alteradores del orden público, en ninguna ocasión; sólo han sido perseguidos algunos de hellos (sic) y otros que no están presos, políticamente y socialmente, se puede acreditar con hechos concretos, ¡Que la Guardia Civil persigue sañudamente a los más destacados elementos de la sociedad!*⁹

En marzo de 1936, tras as eleccións que lle deron o triunfo á coalición da Fronte Popular, o delegado do goberno civil, Celestino Sardiña Navarro, designa a nova corporación, que vai a estar presidida por Manuel López Seijo e composta polos concelleiros dos partidos que conforman a Fronte Popular: IR e PSOE. Ademais do alcalde, figuran polo PSOE Luis Nodar, Eduardo Rodríguez e Eduardo Fonte. A UXT estaría representada, ademais, por Salvio Vázquez e Anselmo Vázquez.

Pouco despois de tomar posesión tivo lugar a destitución de varios funcionarios municipais implicados na desaparición de documentación oficial. Eran estes o secretario do Concello, Ramón Álvarez Placer; o oficial de secretaría, Indalecio Cabana Carrillo; o depositario de fondos, Pío Rosado Fajardo; o recadador de arbitrios, Ramón Fernández Lamas; e os gardas municipais Nicolás Villar Martínez –que fora tenente de alcalde en 1931, membro do Comité Republicano-Socialista e presidente da Sociedad Juventud Republicana-, Jesús Cuiña Placer e Antonio Couto Sierto¹⁰. Entre os concelleiros que votan a favor da destitución figuran Juan Ares, Ramón Ares e Luis Nodar.

Outras das iniciativas tomadas polo Concello durante o período foi unha declaración de apoio ao estatuto de autonomía –cuxo referendo celébrase en xuño-, a incautación dos cemiterios, devoltos á Igrexa en 1934, a creación dunha biblioteca municipal, a urbanización da Praza da República (antiga praza do Conde) e a construción dun mercado municipal, proxecto defendido por Nodar, aínda que os traballos non serían iniciados até 1942.

*Teniendo en cuenta la grave crisis de trabajo por la que atraviesa este municipio se acordó solicitar de la Junta Central contra el Paro una subvención se 71121,10 pesetas para construir un Mercado en la Plaza de la República de esta villa, que mitigue en algo la miseria de los trabajadores de este distrito en paro forzoso desde hace varios años*¹¹.

No desexo de impulsar estas e outros proxectos destacouse, na primeira quincena de xullo, unha comisión a Madrid, da que formarían parte o alcalde, o asesor municipal Manuel Prado Allegue –fusilado por un grupo de gardas civís e falanxistas na Capela xunto cos irmáns Sardiña e Ramón Agras– e Luis Nodar. A coincidencia coa data do atentado na capital contra José Calvo Sotelo será aducido polas testemuñas durante o proceso aberto contra Luis en maio de 1937.

9. Causa 276/35

10. AMP. Libros de Actas Capitulares, 1936

11. AMP. Libros de Actas Capitulares, 1936

Materializado o golpe militar Luis pasa a formar parte do Comité de Defensa da República que se constituirá na vila, segundo as ordes dadas desde o Goberno Civil, co obxectivo de manter a orde, establecer piquetes e proceder á requisa de armas. Nel figurarán o alcalde López Seijo, Ángel García Toribio -rexistrador da propiedade e presidente da agrupación local de Izquierda Republicana-, Celestino Sardiña -tamén de IR-, Juan Ares, Luis Nodar e Ramón Ares.

O relato do sucedido nos días posteriores ao triunfo das tropas sublevadas en Ferrol é coñecido. O alcalde foxe o día 22 pola noite; G. Toribio, que presidía o CDR, entrégase o 23. Na causa 264/36 que se seguiu contra o garda municipal Antonio Carrillo Bouza, ademais dos membros do Comité de Defensa, aparecen tamén citados polas testemuñas outros que asumiron un activo papel nos preparativos da resistencia, como o garda municipal e inspector de arbitrios Ramón Fraga Couceiro *Parará* –acusado de impartir as ordes de abrir fogo contra a garda civil– o mestre socialista Leonardo Martínez Novo e o concelleiro Robustiano Freire, que supostamente ordenou rexistrar as vivendas en busca de armas e que, posteriormente, intentaría levar até A Coruña, cun grupo de gardas de asalto e de mineiros procedentes de Viveiro, un cargamento de explosivos¹². Outros, como Ángel Leira, Anselmo Vázquez, Gabriel Ríos *Paneiras* ou Manuel Varela, foron acusados de levar armas durante aqueles días.

Luis Nodar logrou escapar. Coma el outros máis fuxiron: o alcalde López Seijo, que permaneceu oculto ata 1942, Juan Ares, agochado no seu domicilio ata 1949, Antonio Manso e Francisco Fernández *Farruco*, que fuxiron ao monte onde permaneceron durante un tempo.

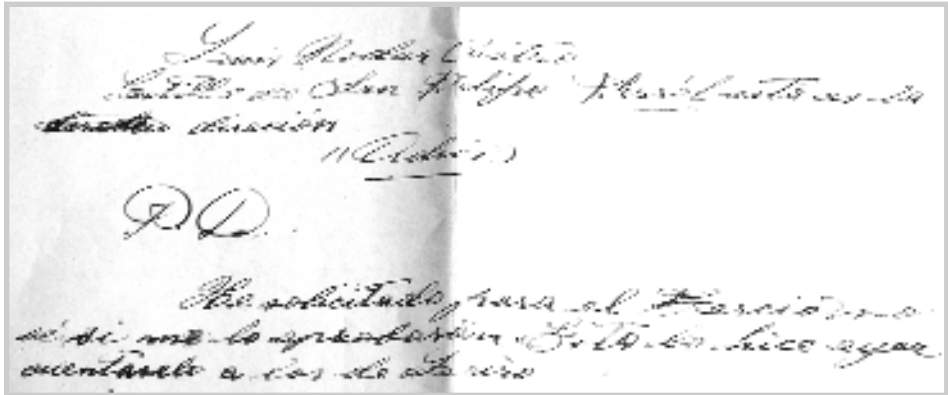
Luis buscou refuxio primeiro en Esteiro. O pai pensou en enviálo a Portugal. Algúns veciños descubrírono e ante a posibilidade de ser denunciado dirixiuse á casa da súa irmá en Bermui (As Pontes), onde traballaba de mestra. Fixo o traxecto en coche de liña, procurando pasar desapercibido. No tempo que pasou en Bermui frecuentaba unha taberna en Ribadeume, onde non era infrecuente que se enleasse en discusións políticas. O seu irmán maior, Juan, falanxista e mestre en Barallobre, trasladouno até A Coruña co obxectivo de embarcalo e sacalo do país. No porto confraterniza cos traballadores e a piques estivo de ser detido. Deciden volver para casa e, a partir de ese momento, Luis alterna as súas estancias na casa do seus pais en Leiro co domicilio de Esteiro.

En maio de 1937 é descuberto. A detención foi levada a cabo ás 15 horas do día 7 polos gardas civís Antonio Vilar Boado e Francisco Lasén Colina e os falanxistas José María Varela Garabana e José Rodríguez Rivera o *lugués*. O garda Lasén, fillo do tenente Maximiliano Lasén, da comandancia de Pontedeume, xa interviñera en agosto do ano anterior no traslado e posterior execución dos irmáns Sardiña, de Ramón Agras e de Manuel Prado na Capela. O *Lugués* foi tiroteado en novembro de 1944 nun atentado en Campolongo no que interviñera Manuel Piñeiro Antón *Manolo do menor*, de Soaserra (Cabanas), e Jesús López Ardao Someiro.

Luis foi sometido a interrogatorio no cuartel da garda civil de Pontedeume. O día 10 foi trasladado ao cárcere en Ferrol e de alí pasa ao castelo de San Felipe. Desde alí envíalle o día 30

de xuño una carta a súa muller onde lle informa da solicitude que acaba de cursar para ingresar na Lexión e do desexo de que a información lle fora transmitida ós seus pais.

He solicitado para el tercio, no sé si me lo aprobaran. Esto lo hice ayer cuéntaselo a los de Leiro

Fragmento da carta á súa muller

O PROCESO

Iníciase co atestado redactado polo comandante de posto da garda civil de Pontedeume, o brigada Jesús Ferreiro Freire. O informe inclúe o relato da detención de Luís, o interrogatorio realizado en Pontedeume entre os días 7 e 9 de maio e as declaracións de varias testemuñas. O groso das acusacións descansa na “participación revolucionaria de xullo do 36” e no seu papel dirixente durante a República.

Natural y vecino de Nogueirosa, 27 años, casado. Dice que es cierto que era Concejal del Frente Popular y que fue en Comisión a Madrid acompañado del Alcalde y Asesor que tenían en el Ayuntamiento (Manuel Prado Allegue). Este viaje se efectúa en los primeros días del mes de julio último (1936). No puede asegurar las fechas fijas pero si recuerda que fue en aquel intermedio de haber sido asesinado Calvo Sotelo, no siendo cierto que se haya mofado del asesinato referido, y que al iniciarse el Movimiento se ausentó de casa por consejo de sus familiares al extremo que fue a pasar unos días con una hermana que es profesora en Bermui (A Capela), siendo acompañado por su hermano Juan que es profesor en Barallobre (Fene) afiliado a las Milicias de Falange, y después unas veces en su casa y otras en Leiro (Miño) en el domicilio de sus padres y que el motivo de encontrarse metido en el desván de su casa en el momento de ser detenido era porque así le aconsejaba su familia de que no saliera a la calle. Que tampoco es cierto que antes del Movimiento usara corbata comunista, ni que en los mítines haya pedido las cabezas de la fuerza pública y menos la del Teniente de la guardia civil. Sí es cierto que al mitin o manifestación del 14 de abril del año

pasado ha concurrido, como los demás, sin que haya pedido la cabeza de nadie ni haber tomado parte en la agresión de la fuerza en el mes de marzo del mismo año, ni tampoco ha sido dirigente de los obreros huelguistas. Que todo lo dicho es verdad.

As declaracións inculatorias proceden de membros destacados da Falanxe local e dalgúns dos funcionarios municipais destituídos en marzo dese ano. Entre os primeiros atopamos a José Calvo Fonte *José de Benito*, xefe da Falanxe na parroquia de Ombre. Foi o fundador da Sociedad Agraria de Cabría, Hombre y sus lugares. En vésperas do alzamento ingresou en Falanxe, sendo o responsábel da detención do seu veciño Antonio Manso –asasinado no adro da igrexa de Ombre en xaneiro de 1937- e da entrega ás autoridades de Francisco Fernández *Farruco*. Anos despois, en 1945, cando a loita guerrilleira estaba a esmorecer, Calvo cae abatido a tiros nun atentado cometido pola guerrilla. Foron guerrilleiros da zona que, segundo as testemuñas, pretendían vingar a morte de Antonio Manso: Manuel Piñeiro Antón *Manolo do Menor*, de Soaserra (Cabanas), que o ano anterior atentara contra José Rodríguez *Pepe o Lugués* en Campolongo; e Ramón Fraga *Parará*, fuxido desde xullo e incorporado á guerrilla. Tamén declara contra el o xefe local de Falanxe da parroquia de Andrade, Feliciano Díaz Vila.

(...) poco después de las elecciones del FP. sorprendió al acusado en un horno (...) de Villar-Campolongo que le manifestaba al dueño del establecimiento que para que ellos pudiesen ser los dueños absolutos del pueblo, tenían que empezar por matar al padre del declarante José Díaz, a Jesús Paz, a D. Ramiro Prego, a D. Constantino Amado, al que decía había que cortarle la cabeza, y deportar a Guinea al Sr. Juez de Instrucción. También dice que en unión del Alcalde disponía de todo. Era uno de los principales dirigentes.

Os gardas municipais Antonio Coto Sierto e Nicolás Villar involúcrano na resistencia nos días posteriores ao levantamento militar, subliñando o seu papel dirixente.

Es uno de los más destacados dirigentes extremistas que actuaron en política en el fenecido F.P., apareciendo a la cabeza de todas las manifestaciones que se celebraron y en la del 14 de abril del año pasado, fue uno de los que más se destacaron en pedir a grandes voces la cabeza y el traslado del Teniente de la guardia civil y demás fuerzas, excitando a la vez a todos los concurrentes. Fue también el que en la última huelga excitaba a los obreros, yendo a la cabeza de ellos. También fue como uno de los más destacados extremistas acompañando en Comisión al Alcalde (que se halla fugado) y al Asesor de este (Manuel Prado Allegue) a Madrid en el intervalo del asesinato de Calvo Sotelo del cual se mofaba. Compareció constantemente en el Ayuntamiento durante los primeros días del Glorioso Movimiento Nacional para dirigir y excitar a todos los que les secundaban, datos estos, que entre otros varios de esta villa, puede decir el actual Secretario del Ayuntamiento Ramón Álvarez Placer y el municipal Nicolás Villar Martínez.

Nunha causa aberta no mesmo ano de 1937 tamén fora acusado de proferir as ditas ameazas o uxetista de Cabanas Eladio Cortizas, mecánico de profesión, que fora detido por sabotaxe en 1934. En xullo de 1936 fuxira e foi capturado en xullo do ano seguinte en Vilar. O atestado da garda civil narra que *durante el gobierno del nefasto FP el acusado pidió la cabeza del teniente*

*Lasén*¹³. Finalmente morrería a raíz das torturas ás que foi sometido no cuartel da garda civil en Pontedeume.

A inconsistencia das acusacións queda reflectida na declaración do alcalde, Jesús Calvo Patiño, que afirma:

Con respecto a la participación revolucionaria de julio de 1936 el que hace el informe dice que no puede concretarla, pero que no hay duda alguna que durante aquellos días permaneció el acusado en esta villa y que figuró entre los elementos dirigentes del F.P

A sentenza conclúe:

Se le acusa de ser elemento destacadísimo como propagandista del marxismo, provocador de conflictos sociales y que con anterioridad a los sucesos revolucionarios se distinguió como dirigente de las masas obreras, figurando a la cabeza de manifestaciones en las que se injuriaba a los Cuerpos Armados. En los días 20 y siguientes del mes de julio del pasado año, en unión de otros, se constituye en el Ayuntamiento y organiza la resistencia al Ejército, para la que da órdenes de re-quisas de armas y distribución de paisanos a fin de oponerse a las Fuerzas Militares¹⁴.

O consello de guerra que se reúne o día 3 de xullo no cuartel de Zapadores condénao á pena de morte. A sentenza é emitida o 3 de xullo, notificaselle ao reo ás 4 horas do día 9, que se nega a firmala, e ás 7 horas do mesmo día é executado no castelo. O seu irmán Juan viaxara infructuosamente a Burgos na procura dun indulto que nunca chegou.

13. Causa 996/37

14. Causa 665/37